

DE DAS IN VLAANDEREN

VAN BEDREIGDE TOT SUCCESVOLLE SOORT

Dirk Criel

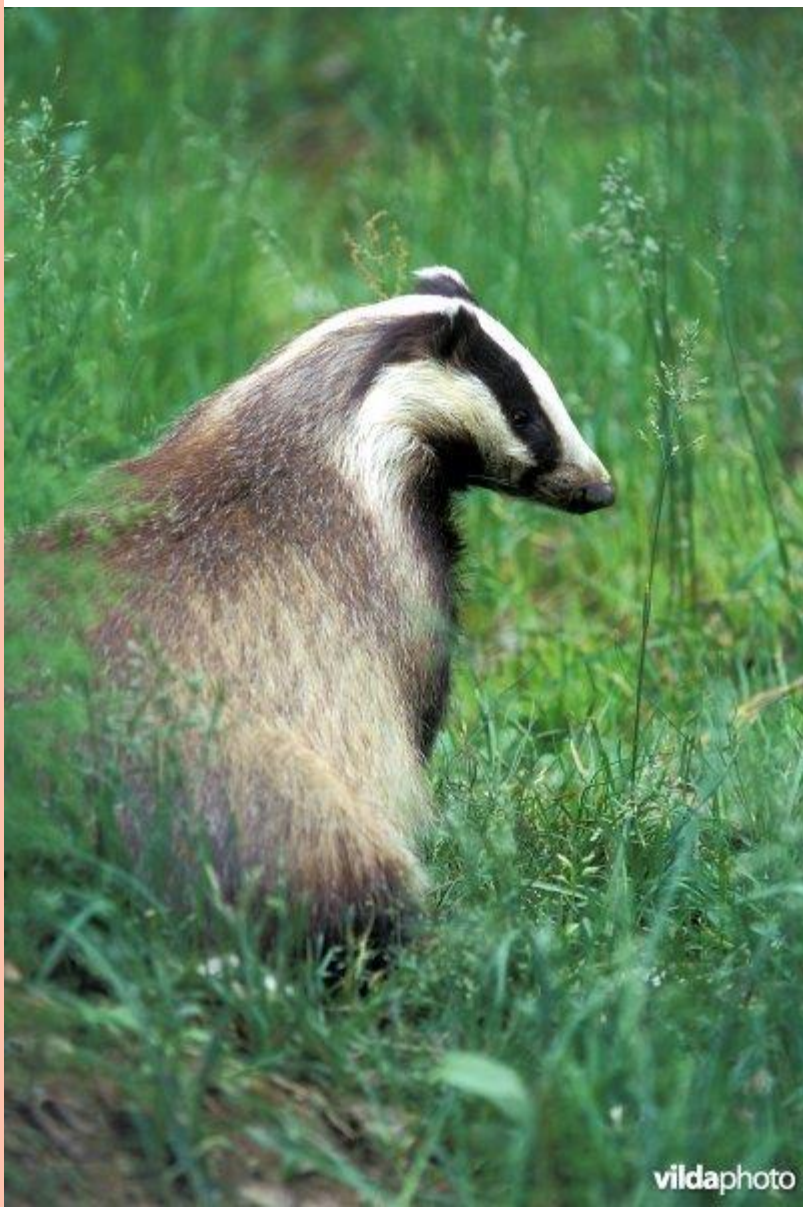

Natuurpunt
Zoogdierenwerkgroep

driekwart **GROEN**
CREATIEVE CONCEPTEN VOOR NATUUR EN LANDSCHAP

DE DAS IN VLAANDEREN

vildaphoto

Heftige historiek

Opeenvolgende fasen van achteruitgang door:

- **bejaging en verdelging**
- **habitatverlies** (kwalitatief en kwantitatief) en -versnippering
- **bestrijding hondsdelheid**
- **stroperij**
- **verkeer**

vooral rechtstreekse bedreigingen

DE DAS IN VLAANDEREN

Heftige historiek

Slachtoffer bejaging en verdelging

- over geheel Vlaanderen
- hondenliefhebbers – training jachthonden
- volksvermaak “dassenvechten”
- praktijk nog steeds gangbaar in onze buurlanden Frankrijk (*chasse sous terre*) en Duitsland (*Baujagd*)

DE DAS IN VLAANDEREN

Heftige historiek *Slachtoffer van hondsdolheidbestrijding*

- vergassing van burchten
- geen onderscheid tussen das en vos
- vooral op vos gericht, maar das medeslachtoffer
- ondeskundige aanpak
- geen effect op ziekte > later overgeschakeld op vaccinatie

DE DAS IN VLAANDEREN

Heftige historiek

Slachtoffer van stroperij

- vooral gebruik van stroppen, maar ook gif
- nog steeds vooral in dassenrijke gebieden
- niet steeds op das gemunt

DE DAS IN VLAANDEREN

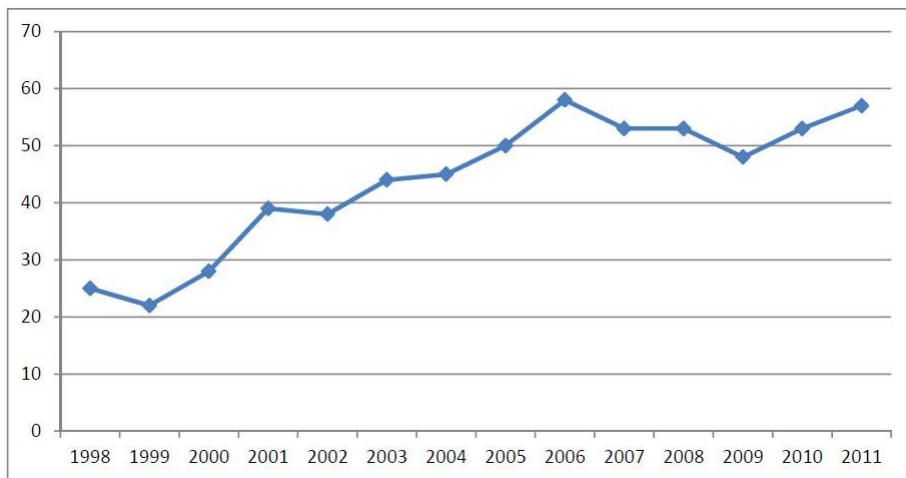
Heftige historiek

Slachtoffer van verkeer

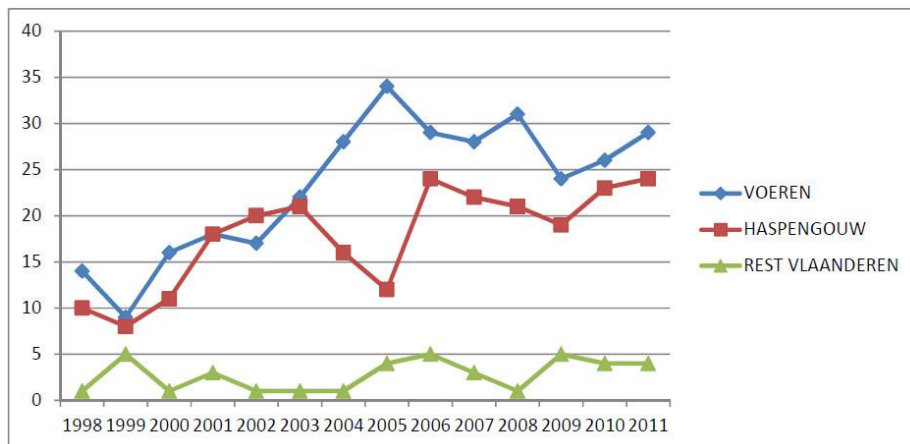
- belangrijke sterftefactor
- zowel op grote als kleine wegen
- tekort aan veilige oversteeekvoorzieningen
- stijgend aantal tot 2003, sindsdien afname mogelijk door de aanleg van voorzieningen (langs E313)

DE DAS IN VLAANDEREN

dassenverkeersslachtoffers in Vlaanderen
(bron: INBO)

dassenverkeersslachtoffers in Vlaanderen volgens vindplaats
(bron: INBO)

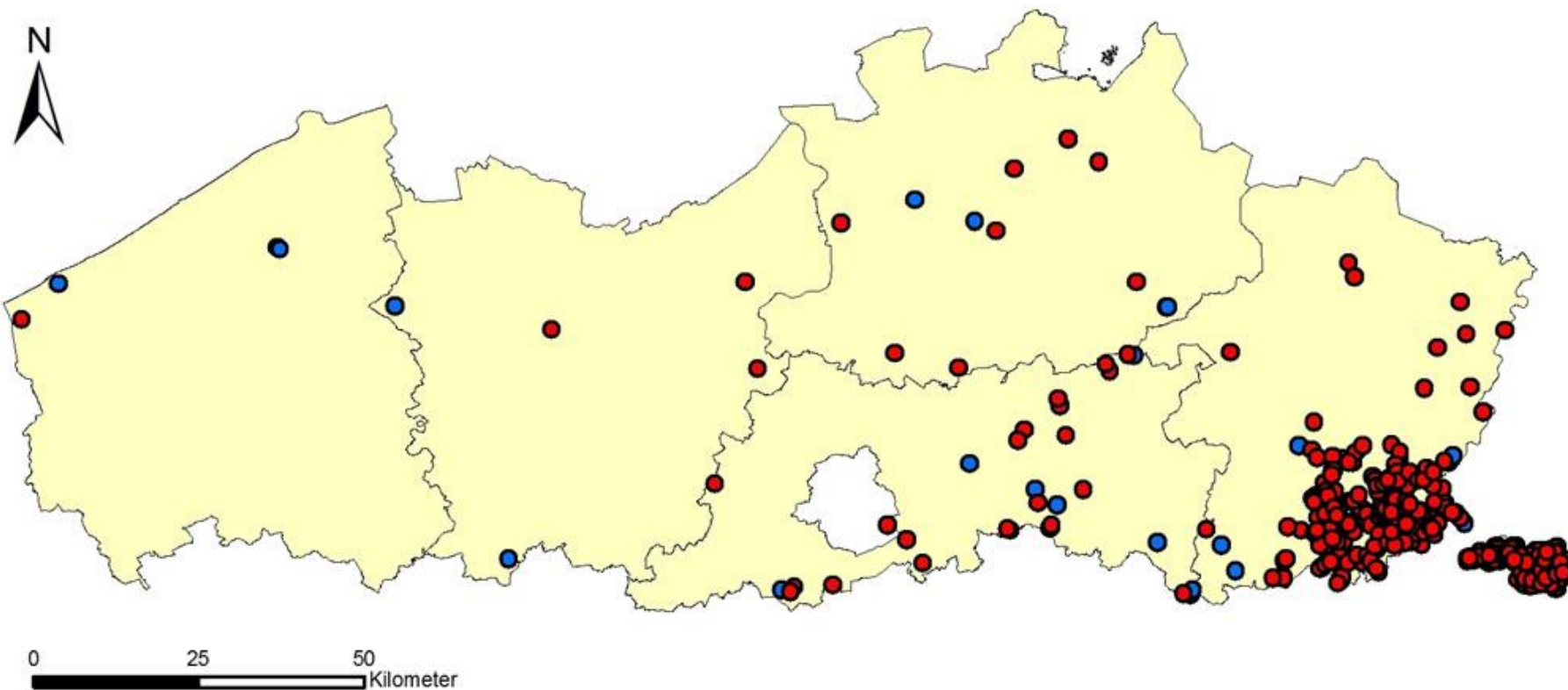
Heftige historiek

Slachtoffer van verkeer

- inzameling via marternetwerk
- in de periode 2001-2011 schommelde aantal slachtoffers rond de 50 dieren/jaar
- ongeveer 10% van de populatie
- (nog) niet van die orde dat de populatiegrootte er direct negatief door wordt beïnvloed

DE DAS IN VLAANDEREN

Dassen 2005 – 2015

- ingezamelde dode specimens
- andere zekere waarnemingen
(excl. permanent bezette burchten)

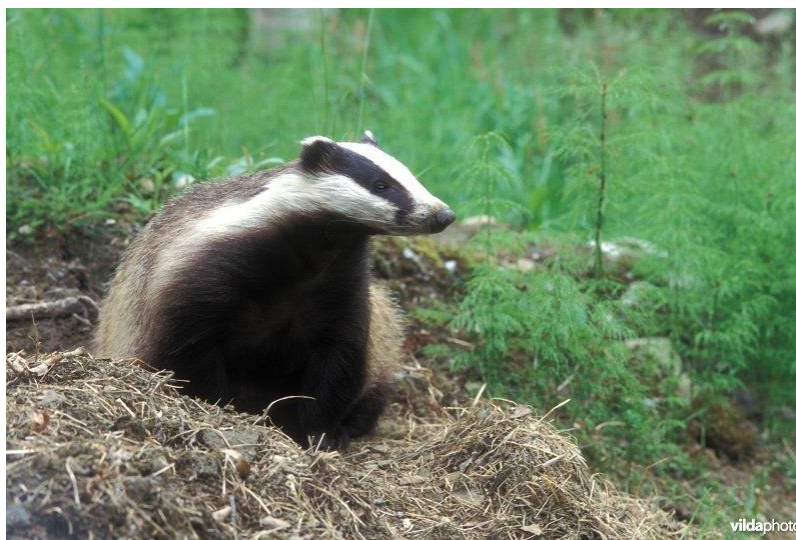
DE DAS IN VLAANDEREN

- Tot begin jaren 1960 nog voorkomen das in Vlaanderen
- Uit enkele gebieden evenwel al eerder verdwenen zoals Hageland rond 1950
- Elders merkwaardige restpopulaties zoals grensstreek met Zeeuws Vlaanderen tot 1975
- Gestage achteruitgang vb. Sint-Pietersberg van 15 naar 3 burchten op 30 jaar, waarbij in 1957 bijna alle dieren werden vergiftigd
- Sommige dassenvangers stonden op hun eentje garant voor de verdelging van tientallen dassen
- Begin jaren 1980 aantal sterk gedecimeerd
- Wist uiteindelijk alleen in de Voerstreek en in Haspengouw en een smalle strook van de Maasvallei te overleven

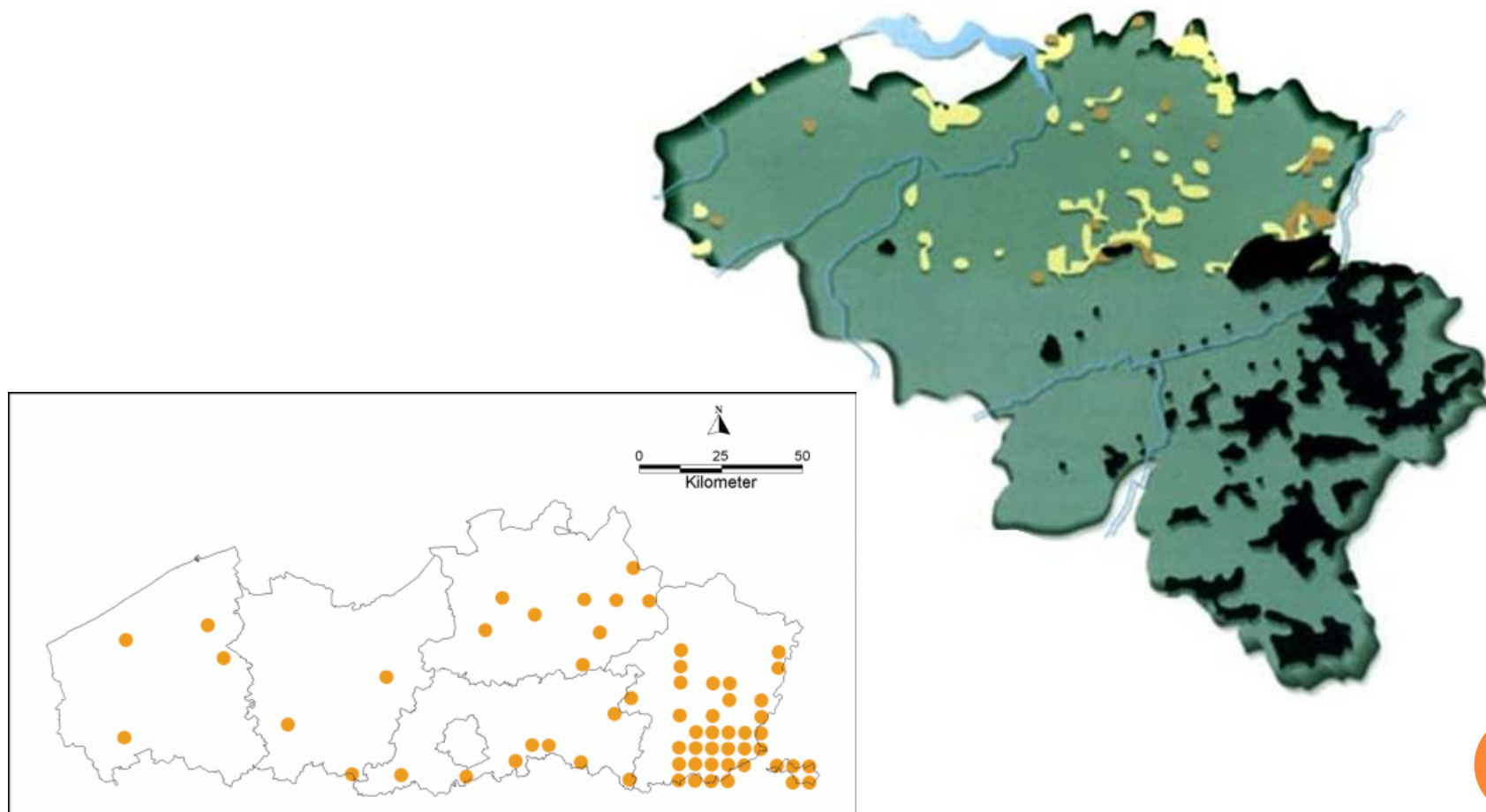
DE DAS IN VLAANDEREN

- Eerste beschermingsacties door enkelingen, later onder impuls van organisatie *Nationale Campagne Bescherming Roofdieren* en thans door de *Dassenwerkgroep* van *LIKONA*
- Toch nog veel verstoring en vernieling: in 1985-1990 op twintig burchten
- In 1993 opnieuw minimum 46 burchten in Limburg
- Gedocumenteerde uitzetting in Meerdaalwoud (Vlaams-Brabant) in jaren 1980 mislukte door sabotage > nu alsnog spontane hervestiging

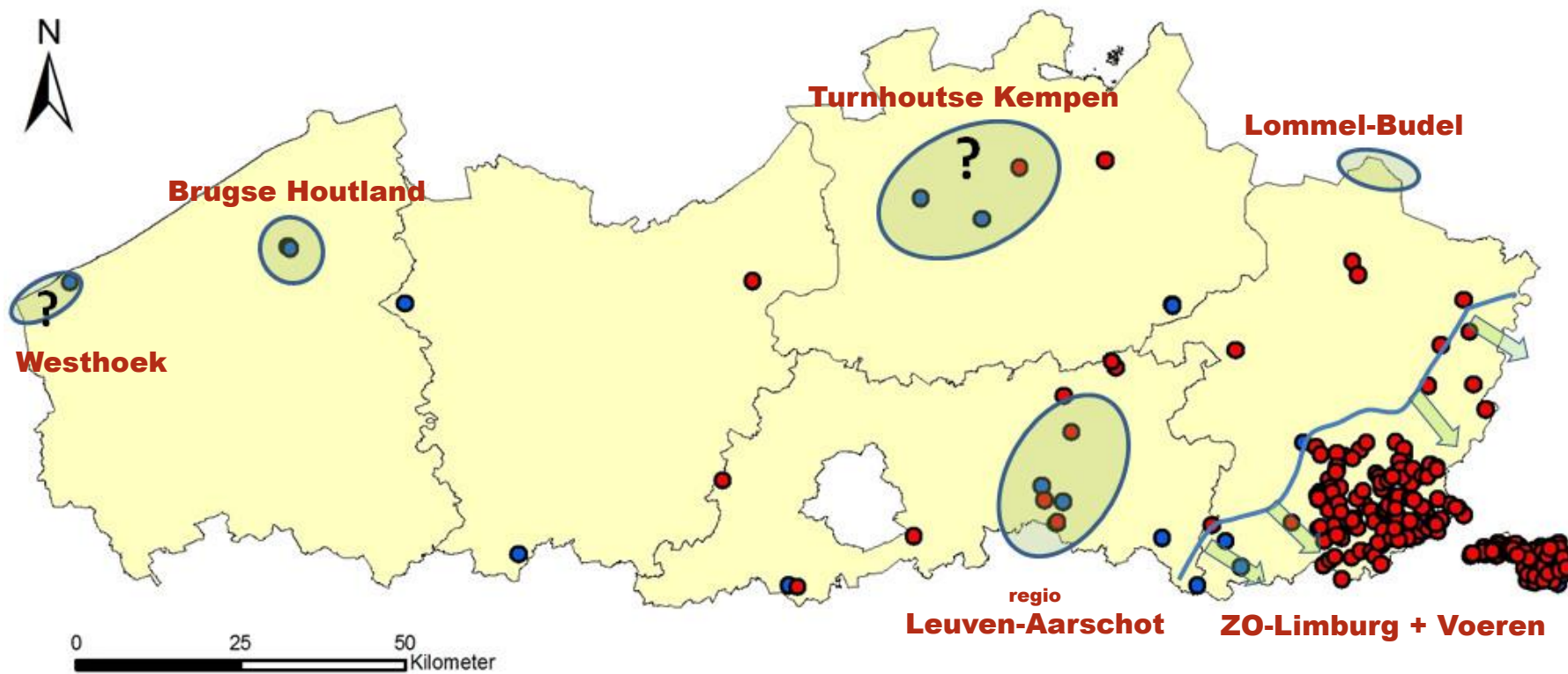

DE DAS IN VLAANDEREN

Verspreiding in 1994 (zwart) t.o.v. voormalig verspreidingsgebied (geel)

DE DAS IN VLAANDEREN

Dassen 2010 – 2015

- ingezamelde dode specimens
- andere zekere waarnemingen
(excl. permanent bezette burchten)

DE DAS IN VLAANDEREN

Zuid-Limburgse dassenpopulatie is fysisch-geografisch gescheiden door o.a. de Maas

Twee deelpopulaties - Haspengouw en Voeren - met elk hun eigen dynamiek

- *Voerense populatie* naadloze schakel in continuüm van de zuidelijkere Waalse regio naar Nederlands Zuid-Limburg > lichte uitbreiding in noordelijke (o.a. Maasvallei) als westelijke richting
- *Haspengouwse populatie* vormt frontzone > noordwestelijke areaalgrens, van waaruit noord- of noordwestelijke uitbreiding (rekolonisatie) plaatsvindt

Beide samen tellen momenteel een 60-tal hoofdburchten

DE DAS IN VLAANDEREN

Momenteel duikt de das opnieuw op in enkele streken

- waardoor de vraag rijst of de das wel effectief volledig uit enkele regio's is verdwenen (cfr. Noorderkempen, Brugge, Aarschot)
- van andere regio's is onbekend wat historische en actuele status is

voorbeeld regio Brugge

- eerste waarneming 1967 (verkeerslachtoffer)
- tweede verkeerslachtoffer in 1982
- betrouwbare zichtwaarneming in 1986
- derde verkeerslachtoffer in 1995
- waarneming en vierde verkeerslachtoffer in 2010
- waarneming en vondst van een bewoonde burcht en bijburcht in 2014
- voortplanting (twee jongen) op burcht in 2015
- ongetwijfeld zijn er nog meer burchten in de regio aanwezig

1967 > 2014 = 47 jaar onontdekt gebleven !

DE DAS IN VLAANDEREN

Momenteel duikt de das opnieuw op in enkele streken

- herkolonisatie hoeft zich geenszins te beperken tot de onmiddellijke periferie van het reeds bezette areaal – zoals doorgaans op basis van klassieke dassenliteratuur wordt verondersteld*
- dispersie over lange afstanden is een gestaag en onstuitbaar proces > satellietgewijze vestiging*

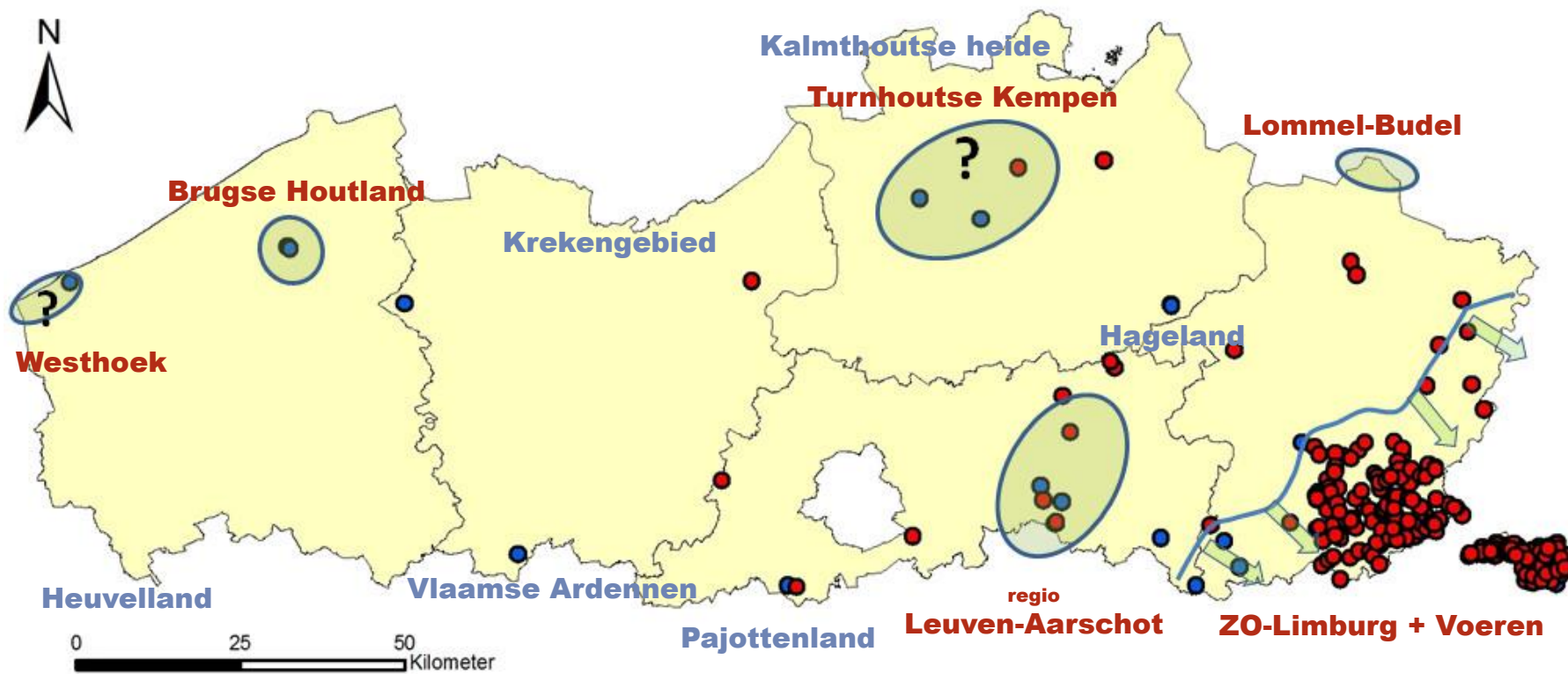
voorbeeld regio Brussel

- in enkele weken tijd vondsten van dode dassen te Liedekerke, Halle, Bierbeek, Aarschot en Grez-Doiceau
- halve cirkel ten zuiden van Brussel
- grote, maar niet onoverkoombare afstand van elkaar
- niet aansluitend op bestaande populatie
- herkomst dieren uit Waalse of Vlaamse populatie?

* Bron: Van Den Berge & Gouwy, INBO

DE DAS IN VLAANDEREN

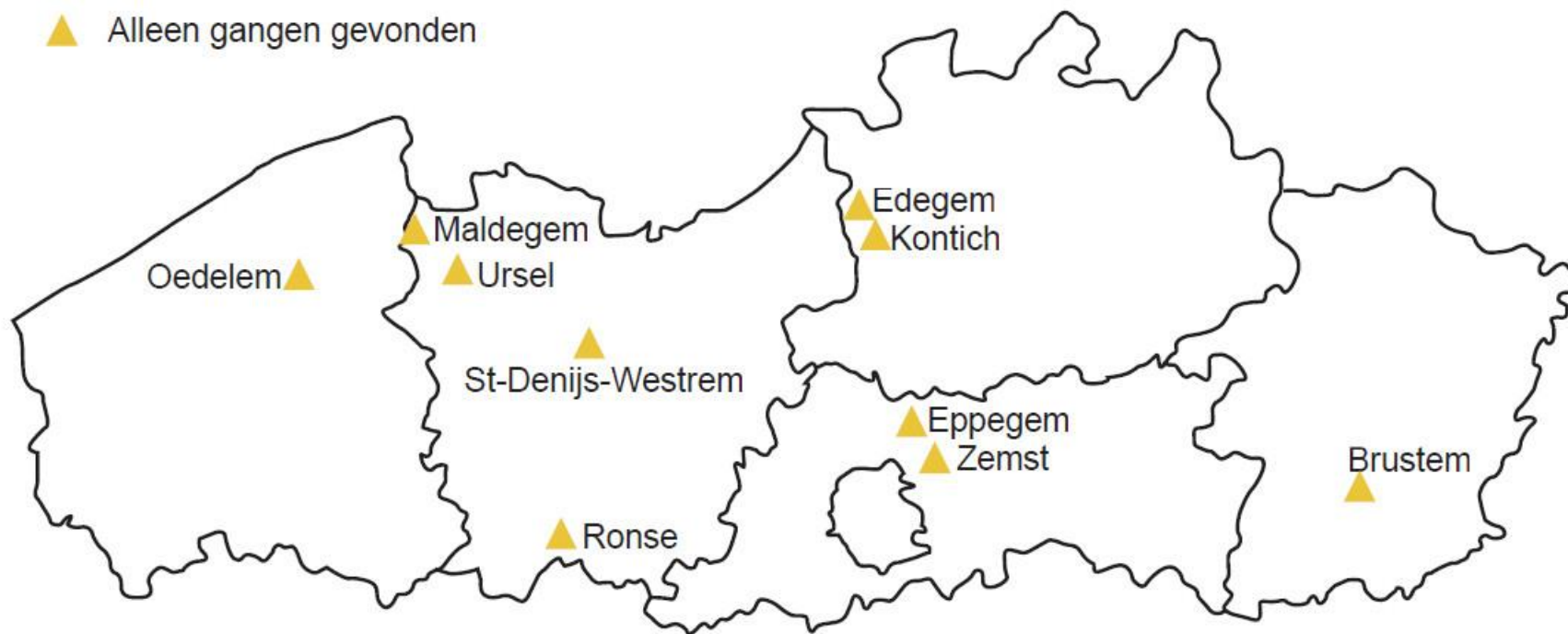
Dassen 2010 – 2015

- ingezamelde dode specimens
- andere zekere waarnemingen (excl. permanent bezette burchten)

DE DAS IN VLAANDEREN

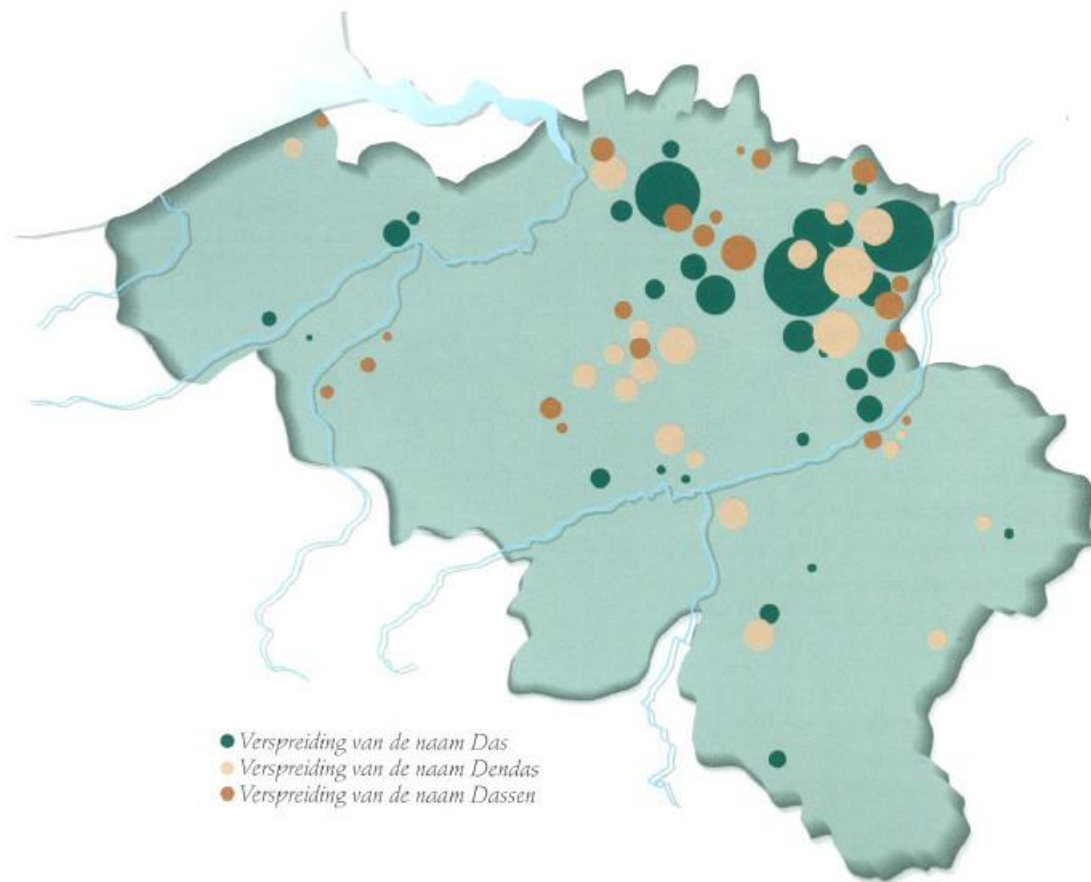
Historische vindplaatsen van dassenburchten

▲ Alleen gangen gevonden

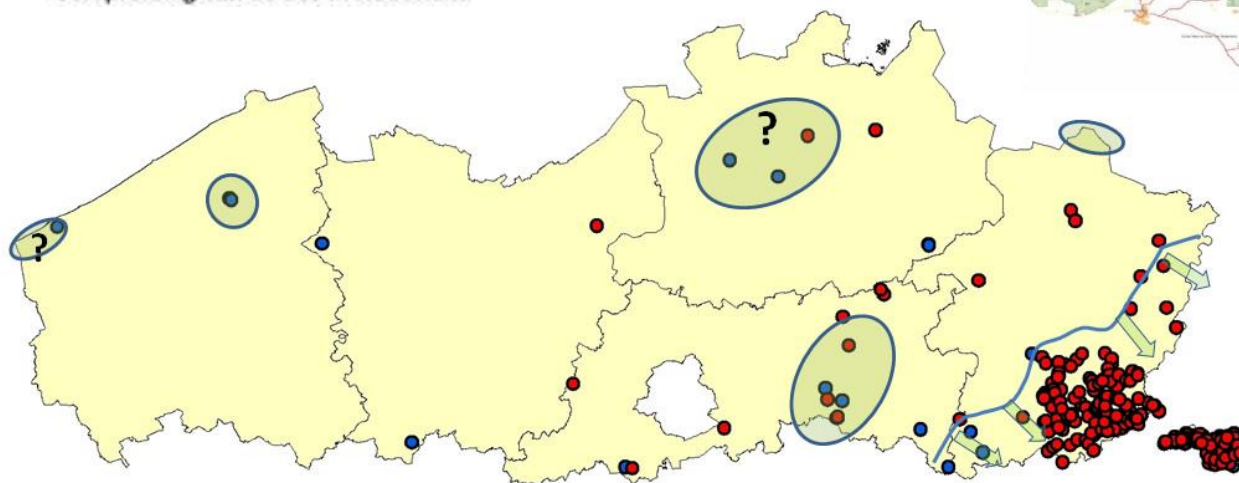

DE DAS IN VLAANDEREN

Voorkomen familienaam Das, Dendas en Dassen.

DE DAS IN VLAANDEREN

DE DAS IN VLAANDEREN

Populatie-evolutie

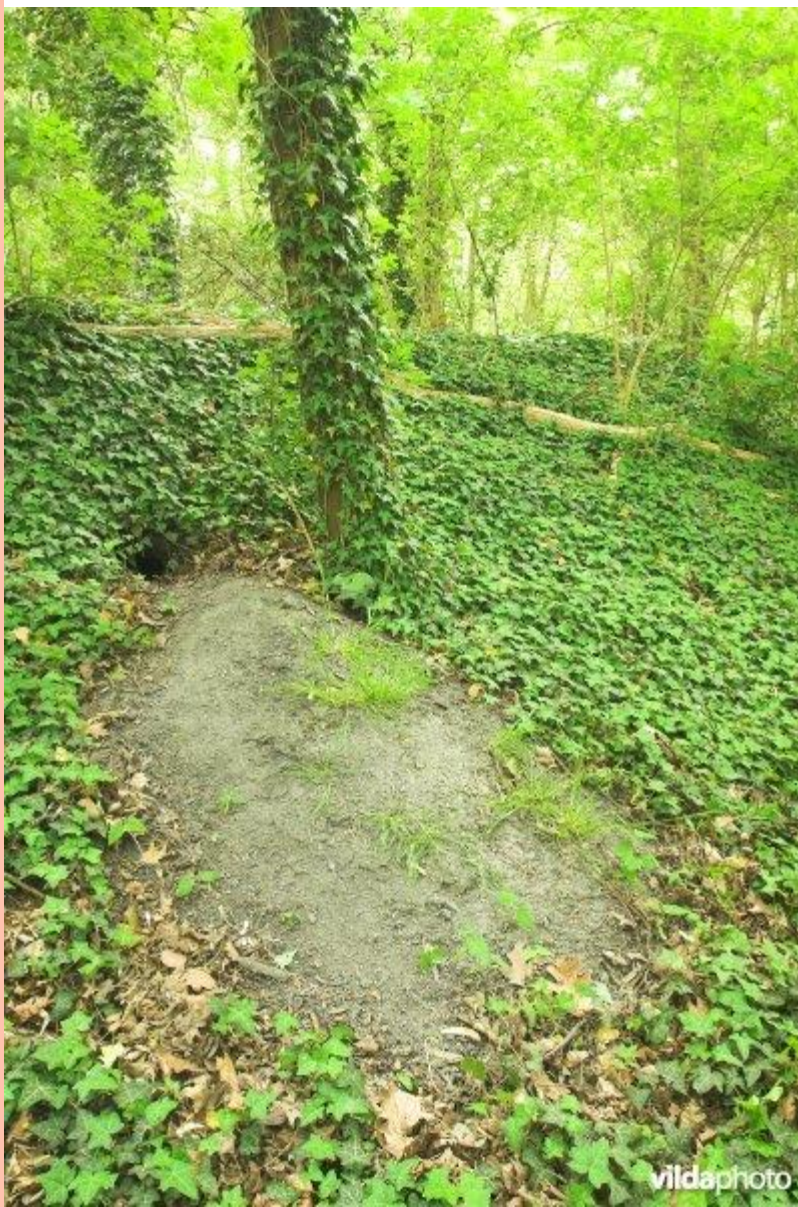
*Op Vlaams niveau nog geen sluitende uitspraak over populatieaantallen en – evolutie te doen**

- Herstelfase ingezet tussen 1992 en 1996
- Sindsdien langzaam maar gestaag herstel
- Stijgende trend laatste decennia maar stabilisatie in de kerngebieden (o.a. Voerstreek) sedert 2010
- Uitbreiding vanuit Haspengouw west- en noordwaarts
- Nieuwe kolonisaties (o.a. in taalgrensgebied en in Kempen)

* Voorlopige onderzoeksresultaten; afwerking in 2017

DE DAS IN VLAANDEREN

Populatie-evolutie

*Op Vlaams niveau nog geen sluitende uitspraak over populatieaantallen en – evolutie te doen**

- Kleine familiegroepen (gemiddeld 4 tot 5 dieren/territorium) vergelijkbaar met Wallonië en Luxemburg
- Naar schatting 120 hoofdburchten = ongeveer 500 dieren
- In 1997 werd de populatie nog op 154 tot 187 dieren geschat
- Verhouding met Wallonië was 1:4
- Dichtheden gemiddeld > in Haspengouw geschat op 1,65-1,69 dassen/km² en 0,33 (Haspengouw) tot 1,16-1,27 hoofdburchten/km² (Voeren)

* Voorlopige onderzoeksresultaten; afwerking in 2017

DE DAS IN VLAANDEREN

Populatie-evolutie

Op Vlaams niveau nog geen sluitende uitspraak over populatieaantallen en -evolutie te doen (pas in 2017)

- worpgrootte op basis van placentallittekens in Haspengouw gemiddeld 2,8 jongen
- jaarlijkse productie aan jongen is theoretisch ongeveer 160 dieren, maar in werkelijkheid allicht maar tussen 2/3 tot 1/3 daarvan

DE DAS IN VLAANDEREN

Behoud en/of herstel van oude burchten is cruciaal, evenals :

- (kwalitatieve) opwaardering leefomgeving
- aaneensluitende landschapsverbindingen
- veilige voorzieningen bij verkeerswegen
- minimale verstoring
- en tolerantie (o.a. ten aanzien van schade)

Colofon

Uitgave van

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Leefmilieu en Infrastructuur
Administratie Milieu-, Natuur-, Land- en
Waterbeheer (AMINAL)
afdeling Natuur

Verantwoordelijke uitgever

Frank Saey (AMINAL-afdeling Natuur - Leuven)

Tekst & samenstelling

Dirk Criel

Realisatie

Econnection, Gent

Fotografie

M. Decléer, J. De Meester, Femée Films, G. Rossaert

Illustratie en vormgeving

Transparent

Depotnummer

D/1998/

De brochure is gratis te bestellen bij:
AMINAL-afdeling Natuur
Waalstraat 1 - bus 7
3000 Leuven

Opnieuw dassen in Brabant

 afdeling Natuur
Ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap

DE DAS IN VLAANDEREN

Dank aan: Koen Van Den Berge, Thomas Scheppers & Rollin Verlinde (*Vildaphoto*)

